

การบริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัด
ในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น

**The Administration according to the Seven Kalyāṇamitta Dhamma
Principles of the Charity Schools Administrators of Buddhist
Temples in Khon Kaen Province**

ภันฑิรา ธิตะปัน,

สุรศักดิ์ จันทรา และ พระครูปลัดบุญช่วย โชติวิโส

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Phanthira Thitapan,

Surasak Janthra and Phrakhrupalad Boonchuay chotivamso

Mahachulalongkornrajavidyalaya University khonKaen Campus, Thailand

Corresponding Author, E-mail : 6305205043@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารตามหลักกัลยาณมิตร ธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น และ 2) เพื่อเสนอแนวทางในการบริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น 153 รูป/คน ผู้ให้สัมภาษณ์ 10 รูป/คน นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ มาสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.80 แล้วนำเครื่องมือที่ตรวจสอบความเที่ยงตรง (Try out) เพื่อหาความเชื่อมั่น ตามวิธีของ ครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ทั้งฉบับ 0.90

ผลการวิจัยพบว่า

1) การบริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการโดยใช้ หลักปิโย (น่ารัก) และ หลักครุ (นำเคารพ) มีการปฏิบัติมาก รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานงบประมาณโดยใช้หลักภวนินโย (เป็นผู้มีความรู้) และหลักกวตตา จ (ชี้แจงเหตุผล โน้มน้าวใจ) มีการปฏิบัติมาก รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานทั่วไปโดยใช้หลัก โน จฏฐาเน นิ โยชเย (มีความเป็นผู้นำ) มีการปฏิบัติอยู่มาก และ ส่วนด้านการบริหารงานบุคคล โดยใช้หลักกวจนกขโม (ไม่โกรธง่าย อดทน) และ หลัก คัมภีรณจ กถ กตตา (ทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย) มีการปฏิบัติน้อย

* วันที่รับบทความ: 27 มกราคม 2565; วันที่แก้ไขบทความ 20 กุมภาพันธ์ 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 21 กุมภาพันธ์ 2565

2) แนวทางการบริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น การบริหารโรงเรียน ผู้บริหารควรเป็นผู้เสนอแนวทางในการปฏิบัติงานเพื่อสนองต่อนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ผู้บริหารควรมีวิธีการใหม่ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงาน มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูสามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ และควรพัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมถึงแสวงหาความรู้ใหม่มีการถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่นได้ปฏิบัติตามเพื่อให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพและขับเคลื่อนองค์กรให้ประสบผลสำเร็จ

คำสำคัญ: การบริหาร; ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7; ผู้บริหารโรงเรียนการกุศล

Abstracts

The objectives of this research were: 1) to study the administration according to the Seven Kalyāṇamitta Dhamma principles of charity school administrators of Buddhist temples; 2) to propose a guideline for the administration according to the Seven Kalyāṇamitta Dhamma principles of charity school administrators of Buddhist temples in Khon Kaen Province. The samples of this study were 150 of administrators and teachers in charity schools of Buddhist temples in Khon Kaen Province and 10 interviewees. The results of quantitative data analysis were used to synthesize the qualitative data. The consistency index was 0.80. The reliability value of a questionnaire was (0.90) according to Cronbach's method.

The research results were as follows:

1) The administration, according to the Seven Kalyāṇamitta Dhamma principles of charity school administrators of Buddhist temples, was rated at a high level of practice. The aspect of academic administration using Piyo (Love) and Garu (Respectable) principles was highly practiced, followed by budget administration using the Bhāvanīyo (Adorable) principle and the principle of Vattā Ca (being a counsellor), general administration using No Cattḥāne Niyojaye (never exhorting groundlessly) and personnel administration using Vacanakkhamo (being a patient listener) and Gambhīrañca Kathaṃ Kattā (able to deliver deep discourse) respectively.

2) The guideline for the administration according to the Seven Kalyāṇamitta Dhamma principles of charity school administrators of Buddhist temples in Khon Kaen Province: the school administrators should be the ones who propose guidelines for working in response to the Ministry of Education's policies. Executives should have new methods used in the operation. There is a promotion and support for teachers to use Information Technology in learning management and should always develop oneself as well as seek new knowledge to be passed on to others to follow in order to work effectively and drive the organization to be successful.

Keywords: Administration; Seven Kalyāṇamitta Dhamma; Principles

บทนำ

การวิวัฒนาการของโลกยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้สถานการณ์ด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การบริหารงานภาครัฐและเอกชน มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว กว้างขวาง เพราะความก้าวหน้าทางด้านการสื่อสารเทคโนโลยี การถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็วสู่ประชาชน แต่ระบบการบริหารงานทั้งภาครัฐและเอกชน เกิดความไม่สอดคล้อง และทันต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจึงทำให้สังคมโลกหันกลับมามองถึงสาเหตุปัญหาที่แท้จริงในการบริหารของแต่ละประเทศที่มีผลกระทบต่อด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งส่งผลกระทบต่อองค์การอื่น ๆ อย่างมากมาย การบริหารเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์การ เพราะเป็นเครื่องมือที่ชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จ และความล้มเหลว ความมีประสิทธิภาพหรือความไร้ประสิทธิภาพขององค์การ การบริหารเป็นลักษณะการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในองค์การ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยนำศาสตร์และศิลป์ พร้อมด้วยทรัพยากรทางการบริหารมาใช้ในกระบวนการการบริหารได้อย่างเหมาะสม และเกิดประสิทธิภาพ ทรัพยากรทางการบริหารที่สำคัญที่สุด คือผู้บริหาร ผู้บริหารเป็นหลักชัยของหน่วยงาน และเป็นดวงประทีปของผู้ปฏิบัติงาน หรือผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารที่ดีจะต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน และพยายามทำตนให้เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างแท้จริง ในขณะเดียวกัน แนวคิดเรื่องการบริหารที่ดีจากต่างประเทศได้เผยแพร่เข้าสู่สังคมไทย โดยนักคิด นักวิชาการองค์กรพัฒนาต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางการปรับปรุงการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ของสังคมใหม่ ดังปรากฏในรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน ซึ่งมีสาระสำคัญคือ ความพยายามในการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งผู้บริหารจะต้องมีทักษะที่จำเป็นในการบริหารงาน 3 ประการ คือ ทักษะด้านการทำงาน ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะทางด้านความคิด นอกจากนี้ผู้บริหารต้อง มีหลักในการดำเนินงานที่เหมาะสม อันจะส่งผลให้ผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความเลื่อมใส ศรัทธาตั้งใจปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

การศึกษามีส่วนในการที่จะช่วยพัฒนาทั้งทางด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคม เพื่อให้บุคคลนั้นสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังเช่น อุทัย บุญประเสริฐ (2532 : 210) ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับความสำคัญของการศึกษาว่า รัฐบาลทุกรัฐบาลต่างก็มีความประสงค์ให้ประชากรที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนอยู่ดี กินดี มีความสุข มีชีวิตและความเป็นอยู่ที่มีสุขภาพอนามัยดี มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีสภาพชีวิตที่ปกติสุขในสังคม การศึกษาเป็นระบบหนึ่งของสังคมที่มีบทบาทสำคัญต่อการเกิดขึ้น ของการดำรงอยู่และการสร้างสรรค์ สิ่งดังกล่าวมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนามนุษย์และสังคมให้ก้าวหน้าไปสู่สภาพที่พึงประสงค์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ด้านสังคมและวัฒนธรรม สำหรับตัวการศึกษาเองถ้าใช้ให้เหมาะสม จัดระบบให้ถูกต้อง จะมีบทบาทสำคัญยิ่งในการทำลายวงจรแห่งความชั่วร้ายของชีวิตมนุษย์ และสังคมมนุษย์ แต่การศึกษาดำเนินการภายใต้ระบบใหญ่ของสังคม ซึ่งอาจมีผลกระทบได้ทั้งทางบวกและทางลบ ต่อวงการศึกษา ดังนั้น ในการวางแผนการศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพิจารณาถึงงานและบทบาท

ของการศึกษาให้ครอบคลุมทุกด้านทั้งระบบ คือ ครูที่ตัวการศึกษาเอง และการศึกษาภายใต้อิทธิพลของระบบใหญ่ในสังคม ซึ่งประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ด้านสังคม และวัฒนธรรม นอกจากนั้นในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2562 : 49) ได้กล่าวเกี่ยวกับความสำคัญในการจัดการศึกษาว่า

การบริหารโรงเรียน เป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผนวิธีการและขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างเป็นระบบ เพราะถ้าระบบการบริหารงานไม่ดีจะกระทบกระเทือนต่อส่วนอื่น ๆ ของหน่วยงาน นักบริหารที่ดีต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหารที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะให้งานนั้นบรรลุจุดหมายที่วางไว้ การบริหารงานนั้น จะต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ทุกประการ เพราะว่าการดำเนินงานต่างๆ มิใช่เพียงกิจกรรมที่ผู้บริหารจะกระทำเพียงลำพังคนเดียว แต่ยังมีผู้ร่วมงานอีกหลายคนที่มีส่วนทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จ โดยการบริหารโรงเรียนทั้ง 4 ด้าน งานฝ่ายวิชาการ งานฝ่ายบุคคล งานฝ่ายงบประมาณ และงานฝ่ายบริหารงานทั่วไปให้มีคุณภาพสอดคล้องกับประสิทธิภาพสูงสุดของโรงเรียนและความต้องการของบุคคลและสังคมนั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคนซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญของประเทศ

โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ในจังหวัดขอนแก่น มีการบริหารจัดการโดยแบ่งออกเป็น 4 ฝ่าย ดังนี้ต่อไปนี้ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป ซึ่งในการบริหารจัดการนี้ จากผลการประกันคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา 2564 พบว่าโรงเรียนจึงมีหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ผู้บริหารโรงเรียนจึงเป็นบุคคลสำคัญที่จะเป็นผู้นำทางในการปฏิบัติโดยเป็นแบบอย่างและเป็นผู้สนับสนุนให้ครูผู้สอนหาความรู้ใหม่ทันยุคทันสมัยอยู่เสมอและพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อคุณภาพของผู้เรียนในโรงเรียน ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้เริ่มต้นในการบริหาร ซึ่งต้องใช้ภาวะผู้นำ มองการณ์ไกล มีอุดมการณ์ กล้าคิด กล้าทำ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและมีหลักธรรมประจำใจในการบริหารงาน ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญที่ผลักดันให้เกิดการบริหารโรงเรียนในยุคปัจจุบัน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จึงมีความสนใจทำวิจัยการบริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น เพื่อจะได้แนวทางดังกล่าวมาใช้ประโยชน์กับโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเรื่อง การบริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น ได้แก่ ผู้รับใบอนุญาต ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ครู จำนวน 257 คน (ข้อมูล ประจำปีการศึกษา 2564)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น จำนวน 10 โรงเรียน โดยผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบง่ายจากตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียนตามขนาดของโรงเรียนและสัดส่วนของประชากร โดยมีผู้บริหาร จำนวน 20 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 133 คน กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 153 รูป/คน

2. เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัย โดยศึกษาเอกสารวิชาการและจากงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือ
3. สร้างเครื่องมือ จากกรอบเนื้อหาในคำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย
4. เสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำ
5. นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) เชิงเนื้อหา (Content validity) นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามตามวัตถุประสงค์ (Index of Items Objective Congruence: IOC) 2 ได้ค่า IOC มากกว่า 0.80
6. นำเครื่องมือที่ตรวจสอบความเที่ยงตรงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับบุคลากรในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุดเพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficients) ตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ 0.90

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขอนหนังสือจากสำนักงานศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการรวบรวมข้อมูล

2. ส่งหนังสือถึงผู้ซึ่งขอความอนุเคราะห์ไปยังสถานศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น เพื่อขอความอนุเคราะห์ประชาสัมพันธ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น

3. ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์ โดยใช้ Google Form เพื่อสร้างคิวอาร์โค้ด (QR Code) โดยกระจายกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น การดำเนินการเก็บข้อมูล ในปีการศึกษา 2564 และนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ต่อไป

3.4.4 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์ จากกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 10 รูป /ท่าน คือ ผู้บริหารโรงเรียน

3.4.5 นำแบบตอบสัมภาษณ์ที่ได้มาจัดทำข้อมูลโดยการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อนำเสนอตามวัตถุประสงค์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

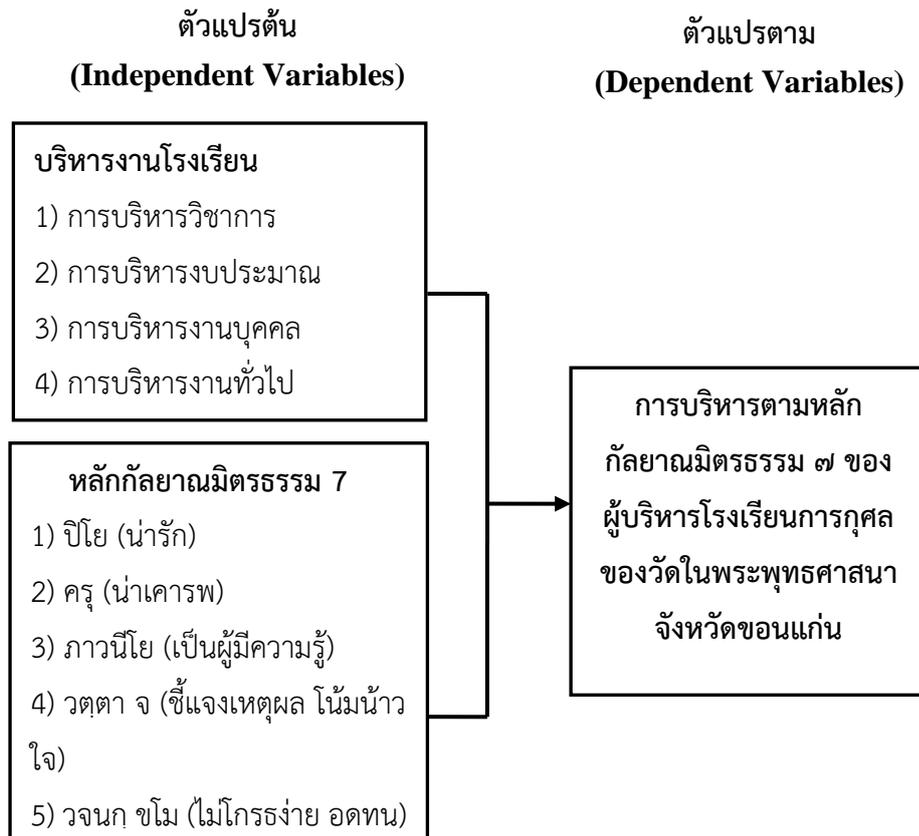
ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน โดยวิเคราะห์หาจำนวน และค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ระดับการบริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ทั้งโดยรวมและรายด้านตามวิธีการของลิเคิร์ต Likert (2532 : 99-100) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ย 5 ระดับ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น ตามกรอบแนวคิด ได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง สามารถสรุป ผลการวิจัยได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 การบริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดใน พระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น โดยรวม

(n=153)

ที่	การบริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดใน พระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น	ระดับการปฏิบัติ			
		\bar{x}	S.D.	แปล ผล	อันดับ ที่
1	การบริหารงานวิชาการโดยใช้หลักปิโย (นารัก) และ หลักครุ (นาคเรพ)	4.43	0.50	มาก	1
2	การบริหารงานงบประมาณโดยใช้หลักภาวนีโย (เป็นผู้มีความรู้) และหลักกวดตา จ (ชี้แจงเหตุผล โน้ม น้ำใจ)	4.21	0.55	มาก	2
3	การบริหารงานบุคคลโดยใช้หลัก วจนกขโม (ไม่โกรธง่าย อวดทน) และ หลัก คัมภีรณจ กถ กตตา (ทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย)	4.19	0.63	มาก	3
4	การบริหารงานทั่วไปโดยใช้หลัก โน จฏฐาเน นิ โยชเย (มีความเป็นผู้นำ)	4.21	0.57	มาก	2
	โดยภาพรวม	4.26	0.56	มาก	

จากตารางที่ 1 การบริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดใน พระพุทธศาสนาจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.26$) และเมื่อจำแนก เป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีปฏิบัติอยู่ในระดับสูงสุดคือ ด้านการบริหารงานวิชาการโดยใช้หลักปิโย (นารัก) และ หลักครุ (นารัก) มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{x}=4.43$) รองลงมาคือ การบริหารงานงบประมาณโดยใช้หลักภาวนีโย (เป็นผู้มีความรู้) และหลักกวดตา จ (ชี้แจงเหตุผล โน้ม น้ำใจ) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.21$) รองลงมาคือ การบริหารงานทั่วไปโดยใช้หลัก โน จฏฐาเน นิ โยชเย (มีความเป็นผู้นำ) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x}=4.21$) ส่วนด้านที่มีปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยสุดคือ การบริหารงานบุคคลโดยใช้หลัก วจนกขโม (ไม่โกรธ ง่าย อวดทน) และ หลัก คัมภีรณจ กถ กตตา (ทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย) ($\bar{x}=4.19$)

ตารางที่ 2 การบริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น การบริหารงานวิชาการโดยใช้ หลักปิโย (นารัก) และ หลักครุ (นำเคารพ)

(n=153)

ข้อที่	การบริหารงานวิชาการโดยใช้ หลักปิโย (นารัก) และ หลักครุ (นำเคารพ)	ระดับการปฏิบัติ			
		\bar{x}	S.D.	แปลผล	อันดับ ที่
1	ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.56	0.57	มากที่สุด	2
2	ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้ครูปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดี และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน	4.59	0.54	มากที่สุด	1
3	ผู้บริหารมีการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย การบริหาร การจัดการและการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการในภาพรวมของสถานศึกษา ด้วยพูดจาอ่อนหวาน มีท่าทางเป็นมิตร	4.35	0.68	มาก	6
4.	ผู้บริหารมีอหยาศัยที่อ่อนโยน มีการประสานความร่วมมือในการศึกษา ผลงานวิชาการกับโรงเรียนและหน่วยงานอื่น	4.37	0.64	มาก	5
5	ผู้บริหารวางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาให้บรรลุผลตามเป้าหมายความสำเร็จของโรงเรียน	4.44	0.62	มาก	3
6	ผู้บริหารดำเนินการนิเทศใส่ใจให้ครูนำกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนมาใช้ในการพัฒนาหรือแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น	4.34	0.70	มาก	7
7	ผู้บริหารให้กำลังใจในการวัดและประเมินผลการศึกษา ช่วยแนะนำแนวทางแก้ไข เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	4.39	0.61	มาก	4
	โดยภาพรวม	4.43	0.50	มาก	

จากตารางที่ 2 การบริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น ด้านปิโย (นารัก) พบว่าโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (\bar{x} =4.43) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือผู้บริหารมีการส่งเสริมให้ครูปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{x} =4.59) รองลงมาผู้บริหารมีการ

ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.56$) และผู้บริหารวางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาให้บรรลุผลตามเป้าหมายความสำเร็จของโรงเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.34$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยสุดคือ ผู้บริหารดำเนินการนิเทศใส่ใจให้ครูนำกระบวนการวิจัย

ตารางที่ 3 การบริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น การบริหารงานวิชาการโดยใช้ หลักภวนิโย (เป็นผู้มีความรู้) และหลักกวดตา จ (ชี้แจงเหตุผล โน้มน้าวใจ)

ข้อที่	การบริหารงานงบประมาณโดยใช้หลักภวนิโย (เป็นผู้มีความรู้) และหลักกวดตา จ (ชี้แจงเหตุผล โน้มน้าวใจ)	ระดับการปฏิบัติ			
		\bar{x}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
15	ผู้บริหารมีความรู้และประสบการณ์ในการบริหารงานโรงเรียน	4.26	0.62	มาก	3
16	ผู้บริหารพัฒนาตนให้เป็นผู้มีความสามารถและความชำนาญในการปฏิบัติงานในความคิดทันสมัย	4.27	0.65	มาก	2
17	ผู้บริหารมีการจัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์ สิ่งอำนวยความสะดวกที่นำมาใช้ในโรงเรียน	4.19	0.73	มาก	5
18	ผู้บริหารมีการนำทรัพยากร งบประมาณมาใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอย่างเกิดผล	4.22	0.71	มาก	4
19	ผู้บริหารมีการบริหารด้านการรับเงินค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ของโรงเรียน	4.12	0.85	มาก	7
20	ผู้บริหารให้ความช่วยเหลือด้านการเงิน ให้ทุนการศึกษา แก่ผู้เรียน	4.18	0.75	มาก	6
21	ผู้บริหารมีการตรวจสอบติดตามประเมินผล การใช้งบประมาณและการดำเนินงาน	4.29	0.66	มาก	1
	โดยภาพรวม	4.21	0.55	มาก	

จากตารางที่ 3 พบว่าการบริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น ด้านภวนิโย (เป็นผู้มีความรู้) โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

($\bar{x}=4.21$) เมื่อพิจารณารายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือผู้บริหารมีการตรวจสอบติดตามประเมินผล การใช้งบประมาณและการดำเนินงานมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.29$) รองลงมา คือผู้บริหารพัฒนาตนให้เป็นผู้มีความสามารถและความชำนาญในการปฏิบัติงานในความคิดทันสมัย มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.27$) ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยสุด คือผู้บริหารมีการบริหารด้านการรับเงินค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ของโรงเรียนมีการ ($\bar{x}=4.12$)

ตารางที่ 4 การบริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น ใช้หลัก วจนกขโม (ไม่โกรธง่าย อดทน) และ หลัก คัมภีรณจ กถ กตตา (ทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย)

ข้อที่	การบริหารงานบุคคลโดยใช้หลัก วจนกขโม (ไม่โกรธง่าย อดทน) และ หลัก คัมภีรณจ กถ กตตา (ทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย)	ระดับการปฏิบัติ			
		\bar{x}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
29	ผู้บริหารยินดีและพร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษาการซักถามปัญหาอยู่เสมอ	4.22	0.67	มาก	2
30	ผู้บริหารมีความอดทนรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์และข้อเสนอแนะ โดยไม่รู้สึกรำคาญใจ	4.13	0.75	มาก	5
31	ผู้บริหารวางตนเป็นผู้มีเหตุและมีมนุษยสัมพันธ์ ไม่เจ้าอารมณ์	4.20	0.72	มาก	4
32	ผู้บริหารสามารถแก้ปัญหา ด้วยความสุ่มรอบคอบ	4.22	0.71	มาก	2
33	ผู้บริหารยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเสมอ	4.21	0.73	มาก	3
34	ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำทางการศึกษา	4.24	0.71	มาก	1
35	ผู้บริหารมีความเป็นกลาง มีความยุติธรรม ไม่อคติต่อผู้ได้บังคับบัญชา	4.16	0.72	มาก	6
	โดยภาพรวม	4.19	0.63	มาก	

จากตารางที่ 4 พบว่าการบริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น ด้านวจนกขโม (ไม่โกรธง่าย อดทน) โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.25$) เมื่อพิจารณารายข้อ ข้อที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับสูงสุดคือผู้บริหารมีความเป็นผู้นำทางการศึกษามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.24$) รองลงมาคือผู้บริหารสามารถแก้ปัญหา ด้วยความสุ่มรอบคอบ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.22$) และ ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยสุด คือผู้บริหารมีความเป็นกลาง มีความยุติธรรม ไม่อคติต่อผู้ได้บังคับบัญชา ($\bar{x}=4.16$)

ตารางที่ 5 การบริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น ด้านคัมภีรณจ กถ กตตา (ทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย)

ข้อที่	การบริหารงานบุคคลโดยใช้หลัก วจนกขโม (ไม่โกรธง่าย อดทน) และ หลัก คัมภีรณจ กถ กตตา (ทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย) (ต่อ)	ระดับการปฏิบัติ			
		\bar{x}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
36	ผู้บริหารอธิบายเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย	4.10	0.66	มาก	4
37	ผู้บริหารเมื่อมีปัญหาสามารถแก้ไขและแจกแจงรายละเอียดได้อย่างครบถ้วน	4.14	0.67	มาก	3
38	ผู้บริหารพูดเนื้อหาที่เป็นแก่นหรือสาระสำคัญตลอดจนชี้ให้เห็นคุณค่า ในเชิงปฏิบัติ	4.17	0.68	มาก	2
39	ผู้บริหารอธิบายจนคนยอมรับและอยากจะลงมือทำ	4.14	0.72	มาก	3
40	ผู้บริหารอธิบายจากเหตุไปสู่ผล อธิบายจากผลไปสู่สาเหตุ	4.08	0.75	มาก	5
41	ผู้บริหารอธิบายยกตัวอย่างประกอบเพื่อให้เกิดความชัดเจนและเข้าใจมากยิ่งขึ้น	4.18	0.72	มาก	1
โดยภาพรวม		4.13	0.62	มาก	

จากตารางที่ 5 พบว่าการบริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น ด้านคัมภีรณจ กถ กตตา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.13$) เมื่อพิจารณารายข้อ ข้อที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับสูงที่สุด คือผู้บริหารอธิบายยกตัวอย่างประกอบเพื่อให้เกิดความชัดเจนและเข้าใจมากยิ่งขึ้น มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.18$) รองลงมาคือ ผู้บริหารพูดเนื้อหาที่เป็นแก่นหรือสาระสำคัญตลอดจนชี้ให้เห็นคุณค่าในเชิงปฏิบัติ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.17$) และ ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยสุดคือ ผู้บริหารอธิบายจากเหตุไปสู่ผล อธิบายจากผลไปสู่สาเหตุ ($\bar{x}=4.08$)

ตารางที่ 6 การบริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดใน
 พระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น ด้าน โน จรรยาเน นิ โยชเย (มีความเป็นผู้นำ)

ข้อที่	การบริหารงานทั่วไปโดยใช้หลัก โน จรรยาเน นิ โยชเย (มีความเป็นผู้นำ)	ระดับการปฏิบัติ			
		\bar{x}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
42	ผู้บริหารเป็นบุคคลที่ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง	4.25	0.67	มาก	3
43	ผู้บริหารมีการพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ	4.16	.73	มาก	7
44	ผู้บริหารมีการจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร	4.20	.73	มาก	4
45	ผู้บริหารมีการประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา	4.19	.67	มาก	5
46	ผู้บริหารมีการพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน	4.18	.66	มาก	6
47	ผู้บริหารมีการดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม	4.26	.65	มาก	2
48	ผู้บริหารยกย่องชมเชยผู้ใต้บังคับบัญชา หรือกระตุ้นส่งเสริมเมื่อปฏิบัติหรือทำในสิ่งที่ดี	4.29	.63	มาก	1
	โดยภาพรวม	4.21	0.57	มาก	

จากตารางที่ 6 พบว่าการบริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น ด้าน โน จรรยาเน นิ โยชเย พบว่าโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.21$) เมื่อพิจารณารายข้อ ข้อที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับสูงสุดคือ ผู้บริหารยกย่องชมเชยผู้ใต้บังคับบัญชา หรือกระตุ้นส่งเสริมเมื่อปฏิบัติหรือทำในสิ่งที่ดี มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.29$) รองลงมาคือผู้บริหารมีการดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.26$) และส่วนข้อที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยสุด คือ ผู้บริหารมีการพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ ($\bar{x}=4.16$)

อภิปรายผลการวิจัย

1. การบริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น พบว่า แนวทางการดำเนินงานด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 อันดับแรกคือบริหารงานตามแผนงานที่กำหนดไว้ มีการดำเนินงานเป็นลำดับจากง่ายไปหายาก มีการประเมินงานอย่างเป็นระบบด้วยความยุติธรรม รองลงมาคือใช้วิธีการยืดหยุ่น ปรับให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และที่มีค่าน้อยที่สุดคือ มีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนการสอน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นารีรัตน์ กว้างขวาง (2561 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การบริหารงานโรงเรียนโดยใช้หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่าการบริหารงานโรงเรียนตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขต ยานนาวา กรุงเทพมหานคร” พบว่า ด้านปิโย (นารัก) ด้านครุ (นาคเรพ) และด้านภาวนีโย อยู่ในระดับมาก ยังมีความสอดคล้องกับ พระปิฎกโกศล (2562 : 14-18) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ในพระไตรปิฎกสำหรับครู” ผลการวิจัยพบว่า หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ในพระไตรปิฎกสำหรับครู กัลยาณมิตรคือ มิตรแท้ที่ดี ที่คอยช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์อย่างจริงใจโดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทน เป็นมิตรที่หวังดี ด้านปิโย ครูจะต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและเป็นแม่พิมพ์ต้นแบบแก่ศิษย์ 2) ด้านครุ คือ ความนาคเรพ และด้าน วัตตา จคือ ครูต้อง รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไรอย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน และเป็นที่ปรึกษาที่ดีของศิษย์ อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ ปิยะดา ก่อวุฒิกุลรังสี (2561 : 35-37) และยังสอดคล้องกับ พระครูพิบูลกิจจารักษ์ (2563 : 106) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์ความเป็นกัลยาณมิตรในการสอบอารมณ์ผู้ปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน” ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นกัลยาณมิตรในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท กัลยาณมิตรประกอบด้วยองค์ธรรม 7 ประการ เป็นองค์คุณของกัลยาณมิตรซึ่งเป็นคุณสมบัติของมิตรดีหรือมิตรแท้ ประกอบไปด้วย ปิโย (เป็นที่รักเป็นที่พอใจ) คระ (เป็นที่เคารพ) ภาวนีโย (เป็นที่น่ายกย่อง) วัตตา (เป็นนักพูด) วจะนักรุชโฆ (เป็นผู้อดทนต่อถ้อยคำ) คัมภีร์ญจะ กะถัง กัตตา (เป็นผู้พูดถ้อยคำลึกซึ้งได้) และโน จัญฐาเน นโยชะเย (ไม่ชักนำในอวิชานะ) ผู้ที่เป็นกัลยาณมิตรจำเป็นจะต้องมีองค์คุณกัลยาณมิตรทั้ง 7 ประการเหล่านี้เป็นพื้นฐานเพราะการที่จะให้มิตรที่มาคบหาตน

2. ข้อเสนอแนะการบริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น สามารถสรุปอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะการดำเนินงานด้านการบริหารงานวิชาการโดยใช้ หลักปิโย (นารัก) และ หลักครุ (นาคเรพ) พบว่า การวางแผนงานและการปฏิบัติงานด้านวิชาการไม่เป็นระบบ รองลงมาคือขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพราะครูผู้สอนมีการโยกย้าย พบว่า ความไม่รับผิดชอบ ขาดความสามัคคี ขาดคุณธรรมจริยธรรมและไม่ปฏิบัติตามระเบียบ รองลงมา ใช้วิธีการยืดหยุ่น ปรับให้เหมาะสมกับสถานการณ์ รองลงมาบริหารงานตามแผนงานที่กำหนดไว้ มีการดำเนินงานเป็นลำดับจากง่ายไปหายาก มีการประเมินงานอย่างเป็น

ระบบด้วยความยุติธรรม และการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยสุด มีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนการสอน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

2. ข้อเสนอแนะการดำเนินงานด้านการบริหารงานงบประมาณโดยใช้หลักภาวะนีย (เป็นผู้มีความรู้) และหลักกตตา จ (ชี้แจงเหตุผล โน้มน้าวใจ) อันดับแรกได้แก่ การวางแผนงานบริหารงานงบประมาณ รองลงมาคือ การวางแผนงบประมาณด้านรายรับรายจ่ายสมดุล รองลงมา คือ การบริหารรายงานงบประมาณ ต้องอิสระ เป็นที่ยอมรับ รายงานงบประมาณให้ที่ประชุมทราบทุกครั้ง พบว่า อันดับแรกได้แก่ ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการงบประมาณ ใช้งบประมาณไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ขาดความสุจริต ไม่โปร่งใส มีผู้ตรวจสอบที่น่าเชื่อถือ รองลงมา คือ ผู้บริหารต้องโปร่งใส บริหารแบบมีส่วนร่วม มีภาวะผู้นำ พบว่า สร้างกลุ่มกัลยาณธรรมสนับสนุนงบประมาณพัฒนาบุคลากร ขอสนับสนุนด้านงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. ข้อเสนอแนะการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคลโดยใช้หลักวจนทกขโม (ไม่โกรธง่าย อดทน) และ หลัก คัมภีรณจ กถ กตตา (ทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย) อันดับแรกได้แก่ การบริหารงานบุคคลยังไม่สมบูรณ์ทำให้บุคลากรปฏิบัติงานไม่ถูกต้องตามหลักธรรมในการทำงานร่วมกัน รองลงมา คือ มีการเปลี่ยนบุคลากรบ่อยเนื่องจากย้ายไปประกอบอาชีพอื่นจึงทำให้งานไม่ต่อเนื่อง บุคลากรได้รับการดูแลไม่ทั่วถึง ไม่ได้รับความเสมอภาค รองลงมา เวลาประชุมควรออนไลน์ และ Work From Home และ กำหนดระเบียบต่างๆ ให้ชัดเจน สร้างขวัญกำลังใจให้บุคลากร รับผิดชอบงานตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง

4. ข้อเสนอแนะการดำเนินงานการบริหารงานทั่วไปโดยใช้หลัก โน จฏฐาเน นิ โยชเย (มีความเป็นผู้นำ) อันดับแรกได้แก่ อาคารสถานที่ทรุดโทรม ระบบน้ำไม่สะดวก สื่อสารสนเทศไม่เป็นระบบ วัสดุครุภัณฑ์ชำรุด รองลงมาคือ การแบ่งบทบาทหน้าที่ยังไม่ชัดเจน การสื่อสารไม่ชัดเจน การติดต่อประสานงานล่าช้า พบว่า มอบหมายงานให้ตรงตามความถนัดของแต่ละบุคคล รองลงมา คือ ประชุมวางแผนงานร่วมกัน ควรมีชุมชนเข้ามามีส่วนในการประชุมวางแผน และกำหนดแผนไว้ล่วงหน้ารองลงมา คือ จัดหาวัสดุครุภัณฑ์ให้เพียงพอต่อการใช้งาน จัดกิจกรรมร่วมกันเพื่อสร้างขวัญกำลังใจ และการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด ขาดการกำกับติดตามงาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากสิ่งที่ได้จากงานวิจัย

1. ควรวางตัวของผู้บริหารบางคน บางท่าน ในแต่ละโรงเรียน มีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป จากความคิดเห็นของผู้บริหารในโรงเรียนประถมศึกษาที่ได้เก็บข้อมูลผู้บริหาร บางโรงเรียนทำตัวไม่น่าเคารพ น่าศรัทธาของเพื่อนร่วมงาน

2. การบริหารจัดการของผู้บริหารบางท่านยังคงเป็นไปด้วยอำนาจของโทสะเข้าครอบงำเมื่อไม่ได้ตั้งใจก็พร้อมที่จะบันดาลโทสะให้กับเพื่อน ร่วมงาน ดังนั้นควรมีโครงการอบรมสมาธิเจริญจิตภาวนาแต่ผู้บริหารในวันสำคัญทางศาสนา เพื่อเป็น การข่มอารมณ์ให้ยอมรับฟังสิ่งที่มีมากระทบทั้งที่เป็นเรื่องจริง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเชิงเปรียบเทียบการบริหารงานโรงเรียนตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของโรงเรียน การกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ระหว่างศึกษาธิการจังหวัด กับสำนักงานเขตอื่น ๆ

2. ควรศึกษาเชิงคุณภาพการบริหารงานโรงเรียนที่เหมาะสม ของโรงเรียนในการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ว่าเป็นอย่างไ

3. ควรศึกษาบริหารงานโรงเรียนเป็นรายด้านของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา เพื่อเปรียบเทียบกับเขตการศึกษาอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

นาริรัตน์ กว้างขวาง. (2561). *การบริหารงานโรงเรียนโดยใช้หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

บุญชม ศีสะอาด (2532). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุวิริยสาริน.

ปิยะดา ก่อวุฒิกุลรังสี, อินถา ศิริวรรณ และคณะ. (2561). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรมโรงเรียนป้อมนาคราชสวาทยานนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา มัชฌมศึกษา”, *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์* 45. 5 (3), 35-37.

พระครูพิบูลกิจจารักษ์. (2563). *ศึกษาวิเคราะห์ความเป็นกัลยาณมิตรในการสอบอารมณ์ผู้ปฏิบัติวิปัสสนา กัมมัฏฐาน*. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระปิฎกโกศล และคณะ. (2562). *หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ในพระไตรปิฎกสำหรับครู*. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*. 6 (9), 14-18.

ราชกิจจานุเบกษา. (2562) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เล่มที่ 136 ตอนที่ 57 ก. (ฉบับที่ 4) 1
พฤษภาคม พ.ศ. 2562.

อุทัย บุญประเสริฐ. (2532). การวางแผนทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.